

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

→ 1923 yılında Türkiye, cumhuriyet ile edebiyatımıza yeni bir döneme girmiştir. Türk Edebiyatı ana hatlarıyla 1923-1940 arası ve 1940 sonrası olarak ikiye kısımda incelenir.

1940'a Kadar Genel Özellikleri

- Milli Edebiyat Döneminin genel niteliklerinin devam olarak nitelendirilir. Zamanla Cumhuriyet Edebiyatında kimliğine uygun yapı, tema, dil ve anlatım öz. görülmeye başlanır.
- Cumhuriyet Döneminde memleket edebiyatı zevkiyle Batıdan gelen anlatım biçimleri basitlik şeklinde kullanıldı.
- Anadolu coğrafyası, Anadolu insanının hayatı ve zevkleri edebî eserlerde öncelikle dönemlerle, kıyaslanamaz yavaş kadar çok işlenmiştir.
- Varoluşçuluk, sezgisellik ve gerçeküstçülük gibi Batı düşüncesinden doğan akımlar, kendini gösterir.
- Millî oluşturma edebî değerler eserlerde gösterilir.
- Edebî eserlerde İstanbul ve İstanbul insanı öncelikle dönemlere oranla daha az ele alınmıştır.
- Atatürk ilke ve inkılaplarının edebî eserlere yansıdığı görülür.
- Kurtuluş Savaşı tüm yönleriyle edebiyata yansıtılan en önemli olaydır.
- Sade, açık ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır. Günlük konuşma dili yazı diline dönüşür.
- Şiirde halk edeb. nazım biçimleri ve hece ölçüsü yaygın olarak kullanılmıştır.
- Cumhuriyet öncesi eser vermeye başlayan Ahmet Haşim, Mehmet Akif Ersoy, Yahya Kemal gibi şairlerin aruzu kullanmayı devam ettirmişlerdir.
- Her türde eser verilmiştir. Şiir, öykü, roman, öğretici metinlerin bütün türlerinde kaleme alınan eserler, eskiye oranla daha çok basılmış ve alınmıştır.

1940 Sonrası Özellikleri

- 1939 da başlayan ve 1945 yılında biten II. Dünya Savaşı, dünyada önemli sosyal ve siyasi değişiklikler meydana getirir. Batı uygarlığı ile ilgili kısıtlılar ve eleştiriler sanatçıların bir kısmında kendimi bunalmı olarak göstermeye başlar.
- Savaş karsılığı, barışa övgü, siyasetten nefret ve kavuş psikolojisi savaş yılları boyunca sık işlenen temalardır.
- 1941 yılında Milli Eğitim Bakanlığı Tercüme Bürosu, Batı klasiklerini çevirerek dilimize kazandırmıştır.
- Görip (I. Yeniçeri) akımıyla sanatçılar dilde, temada, biçimde yenilikler yapmıştır.
- Ölümlü ve uyumsuz şiir yaygınlık kazanmıştır.
- Sade dil ve öz Türkçe anlayışı yaygınlaşmıştır.
- Tiyatro alanında önemli gelişmeler olmuş, Anadolu insanı da bu özgün eserleri ile tanışmıştır.
- 1940 sonrası Garipçiler (I. Yeni), Garip Dışında Yenileri, Sürdürmeler (Hisseleri, Manikiler), Toplumsal Gerçekçiler, İkinci Yeni, İkinci Yeni Sonrası Toplumsal Şiir (1960-1980), 1980 Sonrası Şiir ve başlangıcı çok önceye dayanan Cumhuriyet Dönemi Halk Şiiri gibi akım, topluluk, dikkat çekici.
- Konular → Atatürk ilke ve inkılabları, Cumhuriyetin kazanılması, din tartışmaları
- Atatürkçülük, sosyalizm, marksizm, milliyetçilik, İslamcılık gibi düşünce akımları oluşmuştur.

Cumhuriyet Dönemi Öğretici Metinlerin Özellikleri

- Cumhuriyet döneminde öğretici metinler bakımından büyük ilerlemeler olmuş, deneme, makale, gezi yazısı, hatıra, fıkra, eleştiri türünde eserler verilmiştir.
- Kurtuluş Savaşı kazanılmış, Atatürk inkılabları öğretici metinlere yansımıştır.
- Günlük konuşma diline yer verilmiştir. Konuşma dili ile yazı dili arasındaki fark ortadan kaldırılmıştır. Sade, açık, plain bir dil kullanılmıştır.
- Cumhuriyet Dönemi öğretici metinlerinde tanımlar, kavramlar, gündelik hayatla kelimelere yer verilmiştir.

Öğretü Metinlerde Esor Veren Sanatçular

Nurullah Ataç (1898-1957)

- Deneme, değerli ve günlük türünde verdiği eserler özgündür.
- Yazı dilini ve konuşma dilini birbirine yaklaştırmak için devrik cümleyi yazı diline yerleştirilmeye çalışmıştır.
- Yunan, Latin, Fransız ve Rus klasiklerinden elliye yakın çeviri yapmıştır.
- Babıllımanın önde gelen savunucularından olmuştur.

Eserleri

Deneme :- Karakıma Değeri *

- Sözen Söze *
- Ararken *
- Dişim *
- Söz Arasında *
- Okuma Mektupları *
- Günce
- Prospero ile Caliban *
- Söylesiler *
- Dergilerde
- Günlüğün Götürdüğü *

Günlük :- Günce 1-2

Suut Kemal Yetkin (1903-1980)

- Edebiyat profesörü dan yazarı, Ankara Üni. öğretim üyeliği yapmıştır.
- Milletvekilliği gibi resmî görevlerde de almıştır.
- Eleştiri ve deneme türündeki yazılarıyla tanınmıştır.

Eserleri

Deneme :- Edebiyat Üzerine *

- Edebiyat Konuşmaları
- Günlüğün Götürdüğü *
- Şiir Üzerine Düşünceler *
- Sanat meseleleri
- Düşün Payı *
- Yoksa Doğru *
- Estetik *

Fatih Rifki Atay (1894-1971)

- Cumhuriyet Döneminin en etkin gazetecilerindendir.
- Atatürk Devrini ve Batılılaşmanın savunucularındandır.
- I. Dünya Savaşı sırasında bulunduğu Kudus'teki anılatını anlattığı Zeytindağı ve Atatürk'ün gazetesi yanierini tanıttığı Gankaya klasik kabul edilen eserlerindendir.

Eserleri

Anı: - Ateş ve Güneş (Suriye ve Filistin savaşlarını)

- Zeytindağı
- Mustafa Kemal'in Mütareke Defteri
- " " " Ağzından Vahdetin
- Gankaya
- Batıs Yılları
- Kurtuluş
- Atatürk Ne Tedi
- Bayrak

Gezi Yazısı: - Fasist Roma

- Kemalist Tiron
- Kaybolmuş Makedonya
- Denizasını
- Yeni Rusya
- Moskova-Roma
- Bizim Akdeniz
- Taymıs Kıyılar
- Tuna Kıyıları
- Hind
- Yolcu Defteri
- Gezerek Gördüklerim

Monografi: Babamız Atatürk

Fıkra: - Eski Saat

- Nisrin Kurtuluşunda
- Cile
- Fransız
- Pazar Konuşmaları

İnceleme: - Bavariyen İnkılabı

- Atatürkcilik Nedir
- Londra Konferansı mektupları
- Türk Kanadı
- Karak Vurucu

Sevket Rado (1913-1988)

- Hayat mecmuasını ve Hayat Ansiklopedisini çıkarmıştır.
- İstanbul Radyosunda beş yıl sohbet programı hazırlayıp sunmuştur.
- Sohbet kitaplarındaki sunumları, sıcak ve sade üslubu ile her kesimden ilgiyle karşılaşmıştır.

Eserleri

Sohbet: Eski Saat, Hayat Bayraktarı, Ümit Dünyası, Aile Sohbetleri, Saadet Yolu

Gezi: 50 Yılında Sovyet Rusya

! Gazetecilikte 50 yıl hizmetinden dolayı Burhan Felek Ödülüne layık görülmüştür.

Salih Bursalı (1919-1999)

- Türk Dil Kurumu Dönem Kurulu Üyesi yapmıştır.
- Ününü deneme türündeki eserlerine borçludur.

Eserleri

- Şiir - Dünya Tükenti
- Hacivat'ın Kansı
  - Aves
  - Kükürükname
  - Yorduman

Deneme - Kahveler Kitabı

- Ah Beyoğlu Van Beyoğlu
- Boğaziçi Şiirleri
- Serikent-i Naho Bey
- Elmas Boğaziçi
- İstanbul - Paris
- Kurtuluş Felsefe Bakışı
- Yayıncıma Büyük
- Şiir ve Çay
- Halley Kırk Kültür
- Keçi Gubanı ve Kuzu Gubanı (Ladilaktı)
- Şiir ve Çay
- Pat ve Rıf

Günlük - Aynalar Günlüğü

- Yasak Günlüğü
- Bay Sessizlik
- Nezlet Karga
- Yalnızlığın Fırıncıması Kokusu
- Papağanname
- Yankı Parmak
- Hacivat'ın Günlüğü

Roman - Dört Köşeli Uçan

Cemil Meriç (1916-1987)

- Fil dışı kuleden başlığıyla yazmıştır.
- Düşünce adamı ve denemecidir.
- İyi Fransızcası ile dilde tercümeler de yapmıştır.
- Yaşamın sonuna doğru görme yetkisini kaybetmiştir.

Eserleri

- Deneme - Bu Ülke
- Mağarada Güler

Arastırma-İnceleme - Umrandan Uygurluğu

- Bir Dünyanın Esirinde
- Hint Edebiyatı
- Saint Simon
- TTK Sosyolog
- " Sosyalist
- Isık Dağdaki Geir
- Kültürden Trfana
- Kırık Ambar
- Bir Faciyanın Hikayesi
- Sosyoloji Notları ve Konferanslar

Günlük - Jurnal 1-11

Subhaneddin Eyyüboğlu (1906-1973)

- Sınav sonucu Atatürk'ün talimatıyla Avrupaya eğitime gönderilen gençler arasında yer almıştır.
- Deneme türündeki eserleri ve çevirileri ile ünlenmiştir.

Eserleri

- Deneme - Mavi ve Kara
- Avrupa Resminde Gerçeklik Duygusu
  - Anadolu Ormanları
  - Siyah Kalem
  - Köy Enstitülerini Üzerine

- Yunus Emre'ye Selam
- Bütün Yazarlar
- Pir Sultan Abdal
- Sırat Üzerine Denemeler
- Surname
- Anadolu Yolları

Sevket Süreyya Aydemir (1887-1976)

- Atatürk'ü anattığı Tek Adam adlı eseri çok ünlüdür.
- Biyografi türünün en başarılı yazarları arasında kabul edilir.

Eserleri

Biyografi: Tek Adam

İkinci Adam

Makedonya'dan Orta Asya'ya Enver Paşa

menderes'in Klamı

Otobiyografi: Suçu Arayan Adam

Roman: Toprak Uysursak, Kahramanlar Dağında

Burhan Felek (1889-1982)

- Tasvirî Efkar'da spor yazarı ve foto muhabiri olarak çalışmıştır.
- Fıkra yazarı olarak tanınmıştır.

Eserleri

Fıkra ve Düz yazıları: Felek, Vatandaş Efendi, Eski İstanbul Hikayeleri, Yaradığımız Günler, Nasrettin Hoca

Gezi Yazısı: Hint Masalları

Ruben Esrefi Ünaydın (1882-1959)

- Atatürk'ü başında ilk kez tanıtan gazeteci olarak ünlenmiştir.
- Kurtuluş Savaşına katılmıştır.
- En önemli eseri yaptığı edebiyatçıları topladığı Diyarlar Ki isimli eseridir.

Eserleri

Mülakat - Diyarlar Ki

- Atatürk'ün hastalığı

- Çanakkale'de Savancılar Dediler Ki

- Anafantalar Kumandanı Mustafa Kemal'le Mülakat

Mensur Şiir: - Damla Damlı

Anı: - Geçmiş Günler

- Atatürk'ü Ökleyiş

- Tevfik Fikret

- Hatıralar

- Ayrıntılar

İsmail Habib Sevük (1882-1954)

- Seyhat yazıları ile tanınmıştır.
- Cumhuriyet döneminde yazılmış ilk edebiyat tarihi kabul edilen Türk Tezemmül Edebiyatı Tarihi isimli eseri önemlidir.

Eserleri

Gezi Yazısı: - Tuna'dan Batıya

- Yurttan Yazılar

Edebiyat Tarihi - Anı - İnceleme - Edebi yeniliğimize

- Tenzimat'tan Beri

- Dönemler

- Atatürk Tarih

- Avrupa Edebiyatı ve Biz

- Türk Teheccüt Tarihi

- Edebiyat Bilgileri

- Türk Güneşi

- Mevlana

- Yunus Emre

- 1911 Davası

Agha Sırrı Levent (1894-1978)

- Edebiyat tarihçisi olarak tanınmıştır.
- Türk Ansiklopedisi çalışmalarında görev almıştır.
- Türk Dil Kurumunda yazman ve başkan olarak çalışmıştır.

ESERLERİ

Edebiyat Tarihi ve Dil Çalışmaları - Divan Edebiyatı

- Nâbî'nin Sırnamesi
- Türk Dilinin Gelene ve Sadakatsine Eylemleri
- Türk Edebiyatında Seneviyatlar
- Tarih Boyunca Türk Dili
- Türk Edebiyatında Muzum Atasözlere ve Değimler
- Türk Edebiyat Tarihi

Nihad Sami Banarlı (1897-1974)

- Resmî Türk Edebiyatı Tarihi isimli eseri ile tanınmıştır.
- Hazırladığı kitaplar liselerde ders kitabı olarak okutulmuştur.

ESERLERİ

Deneme, Söyleşi ve Makaleleri

• Edebi Bilgiler

- Türklerin Sırları
- Metinlerde Edebi Bilgiler
- " " Türk edb. Tarihi I, II, III
- Yahya Kemal İşvaken
- " " in Hatıraları
- Şiir ve Edebiyat Sohbetleri
- Namık Kemal ve Türk Osmanlı Milliyetçiliği
- Büyük Nazireler Mevrit ve Mevrit'de Milli Çizimler
- Boşlangıçtan Emzârlere kadar Türk edeb. Tarihi
- Fatih'in Zafer Sırları

Edebiyat Tarihi

Resmî Türk Edebiyatı Tarihi

Mehmet Kaplan (1915-1986)

- Deneme, eleştiri ve akademik çalışmalarıyla ünlüdür.
- Şiir Tahlilleri ve Hikaye Tahlilleri ünlüdür.

ESERLERİ

- #### Deneme:
- Nevîler'in Ruhı
  - Büyük Türkiye Rüyası
  - Kültürü ve Dil
  - Edebiyatımızın İnkılabı

- #### İnceleme:
- Namık Kemal
  - Tevfik Fikret
  - Şiir Tahlilleri
  - Hikaye "
  - Türk edb. Üzerine Araştırmalar
  - Oğuz Kağan Destanı
  - Tarkanın Şiir Dünyası

Ahmet Kabaklı (1924-2001)

- Fikra Yazanlığı Tle ünüdür.
- Türkiye'de milliyetçi sanat anlayışının en önemli savunucularındandır.
- Özellikle Türk edb. tüm yönleriyle incelediği "Türk Edebiyatı" isimli eseriyle ünüdür.

Esleri

Fikra: Müslüman Türkiye, Bürokrasi ve Biz, Emellerin Duruşması, Mabet ve Millet, Kültür Emperyalikeni

İnceleme: Türk Edebiyatı, Mehmet Akif, Şinasi, Mevlevî, Muhayyelat-ı Aziz Efendi, Nedim

Pertev Naili Boratav (1907-1988)

- Türk halk edb. araştırmalarının öncü isimlerindendir.

Esleri

İnceleme - Araştırma: Zaman Zaman Tünde

- Tekeme
- Az gittik Uz Gittik
- 100 soruda Türk Folklori
- Kırıklı Destanı
- Folklor ve Edebiyat

- Bey Bâğcı Hikayesine Ait mektuplar

- Halk edb. Dersleri
- İzahlı Halk Şiir Anadolisi
- Halk Hikayeleri ve Hikayecileri
- Nasreddin Hoca

Azra Erhat (1915-1982)

- Siyasî nedenlerle Pertev Naili Boratav'la birlikte siyasî nedenlerle uzaktırlar.
- Eski Yunan ve Latin dillerinden yaptığı tercümelere ün sahibi olmuştur.

Esleri

Gezi: Mavi Anadolu
- Mavi Yolculuk

Deneme: İste Trisün - Ecce Homo
- Sevgi Yönelimi

Mektuplar: Mektuplarda Harikamızın Bazenisi

Geziri: İlyada

- Olyssa
- Esekantları
- Kadınlar Savaşı
- Gargantua
- Gül ile Söyleşi

Elestiri: Osmanlı münevverlerinden Türk Aydınları

Anı: Güleğül'ya Anılar

Masal: Troya masalları

Mitoloji: Mitoloji Sözlüğü

Nuri Pakal (1934-....)

- Gise öğrencisi Tüken Hane isimli dergi çıkarmış. Nurullah Ataç'ın diktatörüdür.
- Edebiyat ve Edebiyat Dergisi yayıncısını kurdu. Yedi Güzel Adından biridir.
- 1960 sonrası İstanbul edebiyatın öncüsü olmuştur.

ESLERİ

Deneme: Bat 1, II, III
- Bağlanma
- Bir Yazarın Notları I, II, III, IV, V

- Edebiyat Kalemi
- Dervis Hüneryi

- Arap Saati
- Klas Diluş
- Kalem Kalemi
- Otuz Güzel Defterler I, II, III, IV, V, VI

Gezi: Batı Uykusu

Tiyatro: Umud

Eflatun Cem Güney

Halk hikayelerimizi ve masallarımızı derlediği "Masalı Baba olarak Eflatun"

"Aul Sofron Aul" eseri vardır.

Esere:

Masal: - Dantli Kaval *

- Bir Narmis Bir Yarmis *
- İvel Zeneri Tünde *
- Gökten Üç Elma Düştü *
- Az gittim Ue gittim *

Halk edb "İncelemeleri" - Halk Şiir Antolojisi

- En güzel Türk masalları *
- Halk Türkçeleri *
- Nasrettin Hoca Fıkraları *
- Dede Korkut Masalları *
- Folklor ve Eğitim *
- " ve Halk edb. *

Nihat Sami Banu

- Dil Sorunlarıyla İlgilenmiş.

Esere:

- Resimli Türk edb Tarihi *
- Türkçenin Surları *
- Şiir ve Edebiyat Sohbetleri *

- Nuru'llah Atacı ✓
- Süat Kemal Yetkin ✓
- Fatih Rifat Aday ✓
- Servet Rado ✓
- Sultan Bisel ✓
- Cemil Meriç ✓
- Sabahattin Eğilgen ✓
- Ahmice Kısaklı
- Portev Nuri Başkaya
- Azra Erhat
- Nuri Paçacı
- Ağan Sırrı Kesent
- Nihat Sami Banu
- Mehmet Kaplan
- Servet Süleyya Demir
- Burhan Felek
- Ruşen Esref Ünsal
- İsmail Hakkı Sevil
- Eflatun Cem Güney
- Nihat Sami Banu

← "Gözetici Metin Yazarılar"